

Οι Αντιλήψεις των Γονέων Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας σχετικά με την Επίδραση της Παρακολούθησης Τηλεοπτικών Προγραμμάτων

Καραμπά, Ρ., Τοπτσόγλου, Ου.,
Χριστοδουλέα, Σ., & Καντεράκη, Ει.

12ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Ψυχολογικής Έρευνας

Βόλος, 2009

Εισαγωγή

- ♦ Σύμφωνα με πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα, υπάρχει σημαντική θετική σχέση μεταξύ της έκθεσης στην τηλεοπτική βία και της εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς σε παιδιά κι εφήβους (Brown et al., 2005; Huesmann et al., 2003; Tremblay et al., 2004).
- ♦ Ωστόσο, οι περισσότερες έρευνες αφορούν σε παιδιά σχολικής και εφηβικής ηλικίας, ενώ μόλις τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να πραγματοποιούνται έρευνες σε παιδιά προσχολικής ηλικίας (Certain & Kahn, 2002; He et al. 2005; Thakkar et al., 2006).
- ♦ Οι Cole & Cole (2002) αναφέρουν ότι τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δυσκολεύονται να διακρίνουν τι είναι πραγματικό και τι όχι. Επιπλέον, έχει βρεθεί ότι η αδυναμία αυτή σε συνδυασμό με την ταύτισή τους με τηλεοπτικούς ήρωες των οποίων η συμπεριφορά χαρακτηρίζεται από επιθετικότητα, μπορούν να επηρεάσουν την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς εκ μέρους τους. (American Medical Association, 1996; Huesmann et al., 2003).
- ♦ Παρά το γεγονός ότι η έκθεση των παιδιών στην τηλεοπτική βία αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση της επιθετικής συμπεριφοράς τους, τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά προσχολικής ηλικίας παρακολουθούν τηλεόραση πάνω από δύο ώρες την ημέρα (Kouriaba et al., 2009).
- ♦ Επιπλέον, έχει βρεθεί ότι, οι γονείς στην Ελλάδα δεν ελέγχουν το είδος των τηλεοπτικών προγραμμάτων που παρακολουθούν τα παιδιά τους, αλλά ούτε και τη διάρκεια του χρόνου που αφιερώνουν στην παρακολούθηση αυτών (Φρουσίρα & συν., 1993).
- ♦ Αν και τα τελευταία χρόνια, πλήθος ερευνών περιλαμβάνουν οδηγίες προς τους γονείς σχετικά με το είδος των τηλεοπτικών προγραμμάτων που είναι κατάλληλα για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας (American Academy of Pediatrics, 2001), καθώς και σχετικά με την ενδεικνυόμενη διάρκεια του χρόνου παρακολούθησής τους, ο χρόνος τηλεθέασης στα παιδιά προσχολικής ηλικίας διαρκώς αυξάνεται. Το γεγονός αυτό εγείρει ερωτηματικά για τους λόγους για τους οποίους οι γονείς αδυνατούν να προστατεύσουν τα παιδιά τους από τους παραπάνω κινδύνους.

Σκοπός της έρευνας

- ♦ Η διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την επίδραση της παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Μέθοδος

Δείγμα

- ♦ 300 παιδιά προσχολικής ηλικίας (μ.ο.=55,6 μήνες).

Εργαλεία

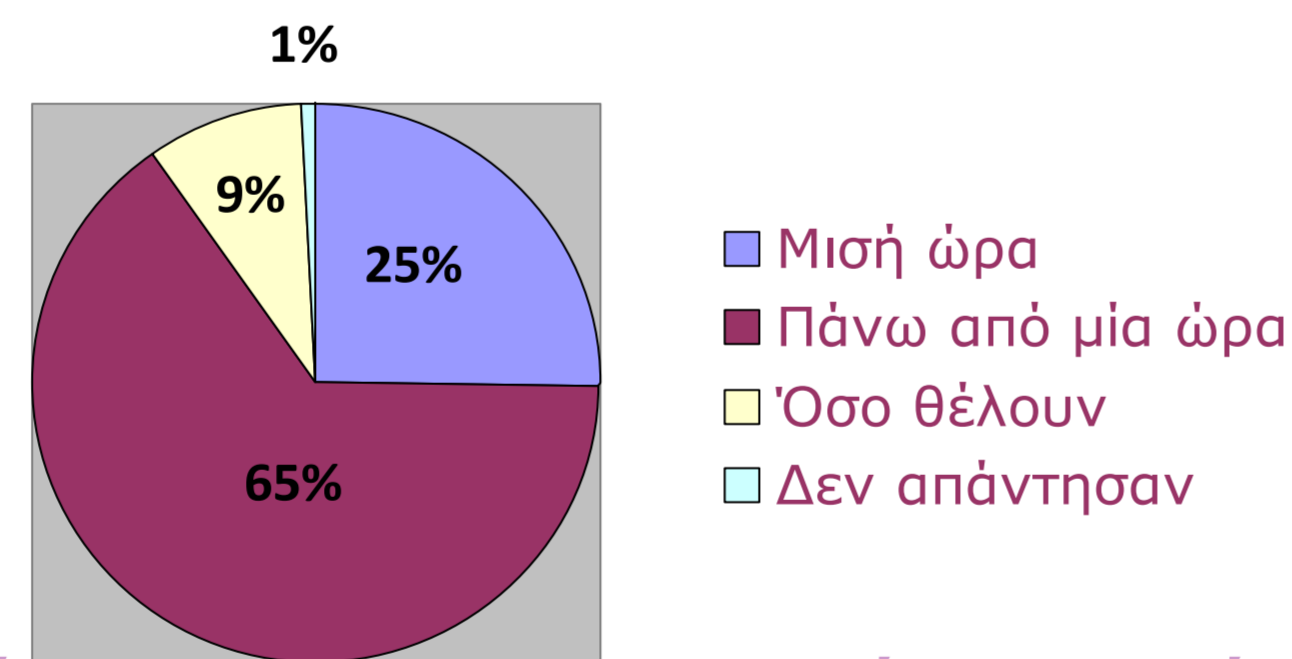
- ♦ Ερωτηματολόγιο κατασκευασμένο από τους συγγραφείς με ερωτήσεις κλειστού τύπου πολλαπλής επιλογής, εναλλακτικής απάντησης (ναι/όχι) και διαβαθμισμένης κλίμακας (πολύ ως καθόλου, συχνά ως καθόλου, μεγάλη ως καμία).
- ♦ Οι ερωτήσεις αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, τις τηλεοπτικές συνήθειες των παιδιών, καθώς και τις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την επίδραση της παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων στα παιδιά.

Διαδικασία

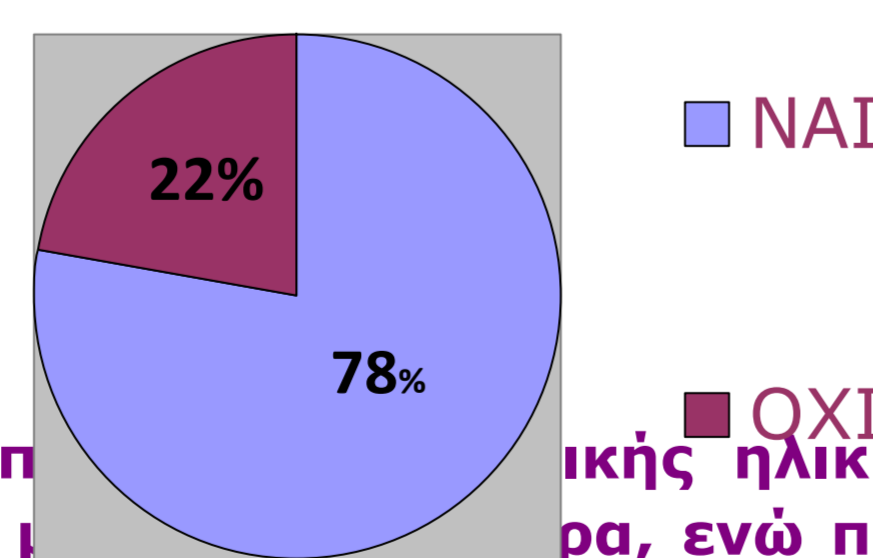
- ♦ Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από τους γονείς παιδιών σε παιδικούς σταθμούς και παιδότοπους της Αττικής, των Χανίων και της Χαλκίδας.

Αποτελέσματα

Γράφημα 1 Η κατανομή των παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με το χρόνο παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων

Γράφημα 2 Η κατανομή των απαντήσεων των γονέων σχετικά με την επίδραση της παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων στην ψυχική υγεία των παιδιών τους.

- ♦ Σχεδόν τα 2/3 των παιδιών προσχολικής ηλικίας (65%) παρακολουθούν τηλεόραση πάνω από μία ώρα, ενώ περίπου το 80% των γονέων θεωρεί ότι η παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην ψυχική υγεία των παιδιών τους.

Πίνακας 1 Η κατανομή των απαντήσεων των γονέων σχετικά με τους κινδύνους που κρύβει η παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Κίνδυνοι	Συχνότητα	Ποσοστό %
Παθητικότητα	52	17,3
Χειραγώγηση	13	4,3
Αλλοτρίωση	7	2,3
Αντικοινωνική συμπεριφορά	29	9,7
Καταναλωτισμός	62	20,7
Παραπληροφόρηση	4	1,3
Δεν απάντησαν	133	44,3
Σύνολο	300	100

Αποτελέσματα

- ♦ Οι γονείς θεωρούν τον καταναλωτισμό και την παθητικότητα ως τους σημαντικότερους κινδύνους οι οποίοι προκύπτουν από την παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων. Μόνο ένας στους δέκα από τους γονείς του δείγματος αξιολογεί την εκδήλωση αντικοινωνικής συμπεριφοράς ως πιθανό κίνδυνο από την παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Πίνακας 2 Η κατανομή των παιδιών προσχολικής ηλικίας ως προς τους τρόπους με τους οποίους η παρακολούθηση βίαιων τηλεοπτικών σκηνών επηρεάζει τη συμπεριφορά τους

Επιρροή	Αριθμός παιδιών	Ποσοστό %
Εφιάλτες	36	12
Εφιάλτες και επιθετική συμπεριφορά	15	5
Εφιάλτες και παιχνίδι με όπλα	2	0,7
Επιθετική συμπεριφορά	41	13,7
Επιθετική συμπεριφορά και παιχνίδι με όπλα	21	7
Παιχνίδι με όπλα	58	19,3
Άλλο	5	1,7

- ♦ **Περαιτέρω** 50% των γονέων δεν θεωρεί ότι τα παιδιά τους εκδηλώνουν κάποια μορφή επιθετικής συμπεριφοράς εξαιτίας της έκθεσης σε επεισόδια τηλεοπτικής βίας.

Συζήτηση

- ♦ Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας παρακολουθούν τηλεοπτικά προγράμματα περισσότερο χρόνο από αυτόν που ενδείκνυται για την ηλικία τους, όπως προκύπτει από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, αλλά και από άλλες αντίστοιχες μελέτες (Certain & Kahn, 2002; Κουμέντος, 2006).

- ♦ Παρά το γεγονός ότι, οι γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Ελλάδα φαίνεται ότι είναι ενήμεροι για τις αρνητικές επιπτώσεις του χρόνου τηλεθέασης στην ψυχική υγεία των παιδιών, ένα μεγάλο ποσοστό αυτών δεν συνειδητοποιεί ότι η έκθεση των παιδιών σε επεισόδια τηλεοπτικής βίας ενδέχεται να επηρεάζει την εκδήλωση κάποιας μορφής επιθετικής συμπεριφοράς εκ μέρους τους.

- ♦ Επομένως, οι λανθασμένες αντιλήψεις τους σχετικά με την αρνητική επίδραση της τηλεόρασης σε ορισμένες μορφές συμπεριφοράς των παιδιών, ιδιαίτερα κατά την προσχολική ηλικία, ενδέχεται να καθοδηγούν και τις πρακτικές που ακολουθούν σχετικά με την παρακολούθηση της τηλεόρασης από τα παιδιά, οι οποίες φαίνεται να είναι συχνά αρκετά χαλαρές και ουσιαστικά δηλώνουν έλλειψη στενού ελέγχου και οριοθέτησης ως προς τον τρόπο και το χρόνο που τα μικρά παιδιά περνούν το χρόνο τους μπροστά στην τηλεόραση.

- ♦ Οι λανθασμένες αυτές αντιλήψεις μπορεί να οδηγήσουν για παράδειγμα τους γονείς στη χρήση της παρακολούθησης περισσότερων ή λιγότερων τηλεοπτικών προγραμμάτων ως μέσο τιμωρίας και αμοιβής της συμπεριφοράς των παιδιών, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην κακή χρήση της τηλεόρασης ως μέσου ψυχαγωγίας των παιδιών με περαιτέρω επιπτώσεις στη συμπεριφορά τους και στην ψυχική τους υγεία.

- ♦ Επομένως, η αποτελεσματική συμβουλευτική παρέμβαση στους γονείς σχετικά με τον ορθό τρόπο χρήσης της τηλεόρασης, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παιδιά προσχολικής ηλικίας, πρέπει να ξεκινήσει από τη λεπτομερέστερη διερεύνηση των αντιλήψεών τους σχετικά με την επίδραση της τηλεόρασης στη συμπεριφορά των παιδιών τους και την τροποποίηση όσων είναι λανθασμένες έτσι ώστε οι πρακτικές που ακολουθούν να καθοδηγούνται από λειτουργικές αντιλήψεις, οι οποίες να βασίζονται στην επιστημονική γνώση.

- ♦ Συμπερασματικά, για να αλλάξουμε τον τρόπο που οι γονείς χειρίζονται το θέμα της τηλεόρασης με τα παιδιά τους, θα πρέπει καταρχήν να αλλάξουμε τον τρόπο που σκέφτονται σχετικά με την επίδρασή της στη συμπεριφορά των παιδιών.

Βιβλιογραφία

- American Academy of Pediatrics (2001). Committee on Public Education, Children, Adolescents and Television. *Pediatrics*, 101 (2), 423-6.
- American Medical Association (1996). *Physician Guide to Media Violence*, Chicago.
- Brown, K., & Hamilton-Giachritsis, C. (2005). The influence of violent media on children and adolescents: a public health approach. *Lancet*, 365, 702- 10.
- Certain, L. K. & Kahn, R. S. (2002). Prevalence, correlates, and trajectory of television viewing among infants and toddlers. *Pediatrics*, 109(4), 634-42.
- Cole, M., & Cole, S. (2002). Η ανάπτυξη των παιδιών. Γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά την νηπιακή και μέση παιδική ηλικία. *Τυπωθήτω*, 127, 295- 297.
- He, M., Irwin, J., Sangster-Bouck, L., Tucker P., & Pollett, G. (2005). Screen-viewing behaviours among preschoolers parents' perceptions. *American Journal of Preventive Medicine*, 29 (2), 120 -125.
- Huesmann, R., Moise- Titus, J., Podolski, C. L., & Eron, L. D. (2003). Longitudinal relations between children's exposure to TV violence and their aggressive and violent behaviour in young adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39(2), 201-21.
- Kouriaba, G., Kondaki, K., Liarigkiovinos, T., & Manios, Y. (2009). Factors associated with television viewing time in toddlers and preschoolers in Greece: the GENESIS study. *Journal of Public Health (Oxf.)* [Epub ahead of print].
- Thakkar, R. R., Garrison, M. M., & Christakis, D. A. (2006). A systematic review for the effects of television viewing by infants and preschoolers. *Pediatrics*, 118 (5), 2025-31.
- Tremblay, R. E., Nagin, D. S., Seguin, J. R., Zoccolillo, M., Zelazo, P. D., Boivin, M., Perusse, D., & Japel, C. (2004). Physical aggression during early childhood: trajectories and predictors. *Pediatrics*, 114, 43-50.
- Κουμέντος, Γ. Ν. (2006). Η επίδραση της τηλεόρασης στον ελεύθερο χρόνο και στη σχολική επίδοση των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου: Μια εμπειρική μελέτη. *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 6.
- Φρουσίρα-Κανιούρα, Ε., Βλάχου-Αναστασία, Κ., Παπαθανασίου-Κλώντζα, Δ., Ξυπολυτά-Ζαχαριάδη, Α., & Μασσανιώτης, Μ. (1993). Η επίδραση της τηλεόρασης στα ελληνόπουλα στο τέλος του 20ου αιώνα και ο παιδίατρος. *Παιδιατρική*, 56, 300-316.

